

Oredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
 Telefon 67-80

Oredništvo in uprava
 na Slovensko in slovenski del
 Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Narod, koji se odreće ma i jedne
 stope krvi i znojem otaca svo-
 ih natopljene zemlje nije dostojan
 da se nazivlje narodom

NAKON ODLASKA MINISTRA BOTTAIJA

U vezi s otvaranjem talijanskih instituta u Zagrebu i Beogradu boravio je nekoliko dana u Jugoslaviji talijanski ministar prosvjete Giuseppe Bottai. Onu događaju jedan s drugim u najbližoj vezi dali su govornica brojnim ministarcima političkog i kulturnog karaktera, koje su iz dnevnih novinskih izvještaja većim dijelom sigurno poznate i našim čitateljima. Ako se i mi sada osvrćemo na boravak talijanskog ministra u Zagrebu i Beogradu, činimo to zato, da iz šume činjenica i izvještaja, koji su tom prilikom objavljeni u zagrebačkoj i beogradskoj štampi, izdvojimo najkarakterističnije momente, koji će nam omogućiti da učinimo značajno pojačanje talijanskog ministra prosvjete kao i značaj tina, koji je tih dana obavljao u Beogradu i Zagrebu. To je sada u toliko lakšu, što su ti dani malo odmakli, pa je već utihnulo sav ovaj zamor i nestalo one pomalo nemirne atmosfere, koja neminovno prati imalo znatniji događaj, kojma se želi dati potreban vanjski efekt.

Ograničit ćemo se da kroničarski zabilježimo neke momente.

Jos. prva dotazak talijanskog ministra listova u Beogradu i Zagrebu općenito su pisali o njemu samome i svest njegove dotak. Istaknuto se, da je ministar Bottai osnažava korporativnoga usmjerenja i obnovitelj talijanske nastave, da je jedan od prvih suradnika Mussolinijevih i t. d. Dotek u Beogradu, a i cijeli boravak bio je veoma srčan, ispunjen čestitom nizom manifestacija, od kojih je najznačajnija samo otvaranje talijanskog instituta u prisutnosti kneževskog para, predsjednika vlade, ministara i t. d. Na srčanost kolegi, koju je u čast svega talijanskoga kolege privedio ministar prosvjete Maksimović, održano su zdravice, u kojima je istaknuto značenje nozoga talijanskoga instituta. Ministar Maksimović je rekao među ostalim: »Institut i potreba za njegovu stvaranje govore sami sobom. To me ne treba nikakva tumača. Institut će biti nosilac i propagator talijanske kulture kod nas. Tino je svr rečeno...«

Ministar Bottai odgovorio je zahvaljujući na pozdravu, da se otvaranjem talijanskoga instituta nastavlja tradicija starih odnosa između Jugoslavije i Italije na terenu nauke. Isti se o obnavljanju ovih odnosa. »A da bi ih obnovili, koju da kažem — nastavio je Bottai — da pronađemo u jednom notom duhu — novim mentalitetom u srži problema, koji izbuđuju Evropu i svijet. Postoji jedna nova Italija sa svojom doktrinom, svojom filozofijom, svojom umjetnošću, svojom školom, i ona želi da govori iz duše i srca novoj Jugoslaviji...«

U Beogradu je Bottai potdijelio visoko odlikovanje, a isto su tako odlikovani i članovi njegove pratnje. Za uzvrat odlikovani su talijanskim ordenima ministar Maksimović i veći broj viših funkcionera ministarstva prosvjete i drugih tijelosti.

Iz Beograda, gdje je još održao prigodno otvorenje talijanskog instituta predavanje o novom humanizmu u školi, ministar Bottai je otputovao u Zagreb, gdje je također otvorio novi talijanski institut. Dok je tema beogradska predavanja, kako se vidi, bila izrazito stručna, tretirajući problem škole, tema zagrebačko predavanje o talijanskim i univerzalnom značenju Mussolinija, bila je političke prirode. U Beogradu je — rekli bismo — propovorio ministar prosvjete, u Zagrebu političar — jer je sveučilišni profesor Bottai, kao jedan od najistaknutijih najautoričasnijih pravaka feština, i jedno i drugo u isti mah.

Otvaranju talijanskog instituta prisustvovala su, kao i u Beogradu, najistaknutije ličnosti hrvatskog političkog, javnog i kulturnog života, na čelu s banom drom Šubašićem. Značajno je uvd, kojim je Bottai započeo svoje predavanje, u kojem se dotakao specijalno hrvatski odnosa i najvotije face našeg narodnog života, istuajući da na taj način prilagođuje svoje predavanje o Mussolinijevom svom auditoriju, napominjući da o njemu govori bez ikakve propagandističke namjere, sa strogo naučnim ciljem.

Interesantno je istaknuti, da su i talijanske novine napomenule, da predavanje što ga je Bottai održao u Zagrebu nije imalo propagandistički značaj, već je to — veli na pr. »Stampa« — bila samo ilustracija nekih stranica nove talijanske povijesti.

O EMIGRANTIH V SLOVENIJI

Koliko je naših rojakov v Dravski banovini

Dan dravske banovine je u svojem poročilu na letošnjem zasjedanju banškoga sveta v Ljubljani 12. februarja med drugim omenil, da živi v banovini 18.869 tužjkih državljanov, med njimi 9.650 italijanskih, 4.800 nemških, 2.600 češkoslovanskih. Dodal je še: »Če se upoštevajo, da je med italijanskimi državljanji tujeva slovenske narodnosti, je dejansko tujeva v banovini le 0,9% vsega prebivalstva. Mi smo gospodu banu prav hvalečni za to izjavo, želeli pa bi, da bi odpravil tudi nasprotje, ki obstoja med to izjavo in dejanskim postopanjem tatiko organov banske uprave kolektor občinskih uprav v zadnjem času, ki smatrajo slovenske priseljenice s Primorskega za tujece in katerim na svo mozne načine skušajo preprečiti dosogo državljanstva.

Natačni upravnega oddelka dr. Hubad pa je ugotovil, da je bilo lani (1939) državljanstvo priznavao 149 osobam (predluskim 164 osobam), od tega osobam slovenske narodnosti 130, drugih slovenskih narodnosti 6, nemške 7, a židom 6. Odzveo je bilo državljanstvo 1047 osobam (predluskim 1619). Pri obeh podatkih rodbinski člani niso šteli. Komaj 130 osobam slovenske narodnosti s Primorskega je bilo lani priznavao državljanstvo. Predbro vemo, da bi bilo to število še manjše, če bi slo po želji samoga gospoda načelnika Hubada. Kajti veliko je prošelj naših rojakov, ki čakajo že leta na rešitev in ki so bila skoro brez izjeme opremljena z negativnim priporočilom. Kljub temu pa se nam zdi to število više kakor ustreza dejanskemu stanju, kajti v zadnjih mesecih preteklega leta so osrednje oblasti začele bolj speditivno reševati prošnje naših rojakov, ki bivajo na abnactju dravske banovine.

„TEMPS“ O NATALITETU U ITALIJI

Ugledni pariški dnevnik »Temps« donio je ovih dana zanimljiva razmatranja svoga rimskoga dopisnika u vezi s talijanskim demografskom kampanjom. Prenosivši djelomično izlaganja velikoga francuskoga lista podsjećamo na nedavni naš uvodnik (Uspon nacije) gdje smo iznijeli pisanje »Giornale d'Italia« kojll veli da se na temelju porasta talijanskog pučanstva postavlja za Italiju pitanje povećanja nacionalnog teritorija.

»Bilo bi netočno — veli »Temps« — promatrati demografski problem Italije samo po porastu pučanstva. Medalja ima i drugu stranu. Dok broj pučanstva raste, postotak poroda opada. Smanjuje se demografski vitalitet. Da se o tom dobije slika, dosta je preletjeti slijedeće brojke porodajna na tisuću stanovnika: u razdoblju od 1881.—1885. bilo je 30 poroda na tisuću stanovnika; u razdoblju od 1886.—1891. bilo je 37,5 na tisuću; 1891.—1895. bilo je 36; 1896.—1900. bilo je 34 na tisuću; 1901.—1905. bilo je 32,7; 1906.—1910. bilo je 33,3; 1911.—1915. bilo je 31,5; 1916.—1920. bilo je 28; 1921.—1925. bilo je 29,8; 1926.—1930. bilo je 26,8; od 1931.—1935. bilo je 23,8. U 1936. bilo je 22,4 u 1937. bilo je 22,9; u 1938. bilo je 23,7; u 1939. bilo je 23,6. Druge statistike pokazuju, da ovo opadanje bilježi više u gradovima, a manje na selima, više na sjeveru poluotoka nego

na jugu, Torino, Genova, Asti i neki drugi gradovi s 18,3 poroda na tisuću stanovnika stoji u tom pogledu ispod Fariža. Pontijski mećavore nose rekord u broju poroda i to 46,1 na tisuću stanovnika. Katakhrila i još neke pokrajine također su gotovo jednako plodne. Ipak brojke, koje se gore iznesene, nisu strasne, opadanje poroda teče polagano. Pa ipak, ako se to opadanje ne bi ubrzalo nego ostalo kao i dosad ipak bi se Italija za dvadesetak godina našla na početku razdoblja demografske dekadance. Ipak se ni u jednoj zemlji ne vodi tako energična borba u prilog većeg broja poroda.

»Temps« zatim nabroja sve ono, što je u zakonodavnom, socijalnom i praktičnom pogledu učinjeno za povećanje poroda, govori o kažnjavanju pobačaja i suzbijanju prostitucije i spolnih bolesti i t. d. pa na koncu pita: Kakav će biti uspjeh Duce-ovih zakona? Na to pitanje moći će se odgovoriti samo nakon stanovitog vremena. Usporedivajući dana prošlost i moderno doba moramo voditi računa o velikom nestankom predjeka, koji je ostvaren tečajem vjekova. Ipak iznenaduju činjenica, da se broj poroda zadržao na istoj visini baš u razdoblju između 1931. i 1939. kada je uvedeno u život najviše od onih mjera, koje su gore nabrojene. Radjalo se 23 djece na tisuću stanovnika.

ŠTO ITALIJA DOBIVA SEOBOM NIJEMACA IZ JUŽNOGA TIROLA

Posebni dopisnik »Temps« javlja svom listu iz Rima: Seoba 185.000 njemačkih optanata iz južnog Tirola postavlja između Njemačke i Italije pitanje likvidacije dobara. Do sada se čulo za najraznoličnije brojke. Govorilo se čak i o njemačkim odštetnim zahtjevima, koji bi dostizali visinu od 17 milijardi litara, dok talijanski promućuni nisu nikada prešli s milijardi. U stvari je procjena emigrantskih dobara u Južnom Tirolu tek počela. Sve što se može reći, to je da je Italija imala sigurno veliki politički interes na napuštanju Južnog Tirola sa strane Njemačke, kad je pristala da primi time tako teške gospodarske i finansijske terete, u tako opasnom času.

Radl se svakako o više milijardi. Kako će ih država platiti? Operacija će se vjerojatno izvršiti nadoknadom. U prvom će redu ući u račun dobara talijanskih građana, koja su likvidirana u Austriji, Češkoj, pa i samoj Njemačkoj. Zatim će doći proizvodi i roba. Njemačka će pokušati dobiti od poluotoka mnoštvo stvari korisnih za vođenje rata. No Italija ih nema u izobilju. Ona na primjer ne može zadovoljiti potrebama Njemačke u tekućem gorivu ili u nekim ruda-

čama, čija oskudica znači za Njemačku ozbiljni ratni handicap. Italija nema na raspolaganju ni ti petroleja, ni ugljena, ni željeza, ni kroma, ni bakra, ni nikela, ni bilo kojeg rijetkog proizvoda. Ona sama pazi na pojačanje svoje ratnog i civilnog potencijala. Onda potkošni problema. Italija najviše ako može šalje Njemačkoj sumpora, konoplje, spirita i stanovitu količinu živežnih namirnica: žita, sira, šećera (koji je već racioniran u Italiji), ulja itd. No obzirom na teret likvidacije njemačkih emigrantskih dobara, sav taj napor Italije ne bi mogao uroditi nikakvim dobitnim deviza za talijansku državnu blagajnu. Što više, rat je uklonio neke druge vrste izmjena, kao naranče, limune, fino južno voće itd., smatrano luksuznim artiklima.

Na to dolazi još pitanje ugljena. Italija je prisiljena prevoziti veliki dio ugljena, koji joj je potreban preko Gottharda i Brennera. Ona što više mora tražiti taj ugljen sve do rubskog bazena na svojim vlastitim vagama — odatle dolazi konačno do stanovitve nestašice voznog parka, koja smeta narodnom gospodarstvu.

TEDEN MEDNARODNE POLITIKE

KRONIKA ZADNJIH MEDNARODNIH DOGODKOV

Je precej pestra. Ti dogodki se s ene strani razvijajo na frontah — na kopnem in na morju — a z druge strani se odražajo v živem kontaktu med posameznimi državniki in v pojačani aktivnosti diplomatov.

V naši najbližji okolici je bilo opaziti te dni posebno živ kontakt. To velja za našo državo in Bolgarijo ter za Bolgarijo in Romunijo. Že precej časa, in to posebno po baskanski konferenci, je opaziti živo prizadevanje za močnejšo izgradnjo vzajemnih jugoslovansko-bolgarskih odnosov. To je prišlo do izraza na gospodarskem področju, a rezultat tega dela so jugoslovansko-bolgarske zbornice v Beogradu in Sofiji. Ob priliki nedavne otvoritve te važne ustanove je prišlo v Beogradu do prisrčnih manifestačij jugoslovansko-bolgarskega prijateljstva. Manifestacije so se ponovile še v večji meri v Sofiji ob priliki otvoritve enake ustanove, ko je bolgarsko prestolnico obiskal jugoslovanski minister trgovine dr. Andreev. To je vsekakor važna etapa v daljnji izgradnji odnosov, ki postajajo vedno bolj intimni a srečno psihološko razpoloženje na obeh straneh opravičuje upanje da se bo to plodovito sodelovanje pokazalo tudi na vseh drugih področjih.

Prav tako je treba zabeležiti, da se tudi odnosali med Romunijo in Bolgarijo poboljšujejo, kar se je pokazalo ob priliki obiska romunskega finančnega ministra Constantinescu v Sofiji. Znano je, da je do sedaj Bolgarija in Romunijo delilo vprašanje Dobruže, katero si Bolgari na vsak način želijo. Obisk romunskega ministra v sedanjem času je znak, da je dosedanja napotost znatno popustila, čeprav to še ne pomeni da se je pozabilo na Dobruže. Vprašanje se je samo odložilo ter se izven tega skuša najti stik za gospodarsko sodelovanje. Koristno za ene in druge.

Aktivnost romunske zunanje politike je čutili tudi na terenu njenih odnosov z Italijo za katere se lahko reče, da se zadnje dni utrjujejo. To se je posebno opazilo ob priliki potovanja ministra Sidorovicia, šefa romunskih mladinskih organizacij, v Rim.

Minister Sidorovici je bil v Rimu vedno sprejet in je s tem ustvarjena zelo povoljna atmosfera za gospodarske pregovore, ki naj bi se v kratkem pričeli. Odnosi naj bi se na plačine pogovje v vezi s trgovskimi prometom. V italijanski komisiji, bo sodeloval tudi strokovnjak za petroleje, pa v tem dejstvu vidi italijanski list »Gazzetta del Popolo« dokaz da Italija poklanja velik interes romunskemu petroleju. V zadnjem času so namreč bile dobave romunskega petroleja ustavljene zaradi povišanja cen, pa naj bi se to vprašanje sedaj rešilo in se Italiji zagotovile odsele njene nabave petroleja.

V vidu tega italijanskega interesa za Romunijo je treba gledati tudi na romunsko-madžarske odnose, v katerih nasprotje kakor z Bolgarijo ni nastopilo nikakršno olajšanje. Med Bukarestom in Budimpešto so se odnosi stacionirali na točki, ki sploh ne zadovoljuje Mađarov. Tudi je pred nekaj dnevi prišlo do obmejnega incidenta, pa če se to ni izrodilo v večji spor in če Romunija ne pokazuje preveč tistega popušćanja, ki bi si ga v Budimpešti želeli, je treba iskati razloga za to vsekakor v tem stališću Rima do Romunije.

Če se za položaj na Balkanu in Podonavju lahko reče, da za enkrat ne povzroča nikakih večjih brig in strahu, se to za položaj na severu Evrope ne bi moglo reči. Situacija na finskiem bojišču prehaja v kritično fazo za Fince. Rusko napredovanje, ki je bilo dosedaj zelo počasno, izgleda, da je sedaj pospešeno in zaradi tega so se Finci morali umakniti iz mnogih pozicij, ki so jih doslej juнаško držali.

Vzporedno s tem postaja vedno težji položaj norveških nevtrolejev, švedske in Norveške. Posebno Norveške je v neugodnem položaju po aferi z nemškim parnikom »Altmark«, ker se nahaja med klavdom in nakovalom, ki ga predstavlja Nemčija oziroma zavezništvo. Kar se tiče same Nemčije in zavezničkov, Anglije in Francije, vojno stanje še ni doseglo kritičnega položaja. Res je, da na morju besni ostra bitka, toda direktnega spopada na frontah v rejem gledanju razumne je. To mogoče daje nekaj upanja, da bi mislja Rooseveltova emisarja Sumnera Wellesa mogla prinesiti nekaj svetlobe v motno evropsko obzorje.

Na Rijeci uče hrvatski

Rijeka. — Osim tečaja za početnike, koji je prije kratkog vremena otvoren, otvara sada GUF (Gloventni univerzitarta fascista — fašistička sveučilišna omladina) i tečaj hrvatskoga jezika za naprednije. U tečaju će se podučavati 2 puta tjedno. Skolarina iznosi za početnike 20 lira, a za naprednije 25 lira.

Koliko se sapuna troši na Rijeci

Rijeka. — U toku mjeseca siječnja potrošeno je na Rijeci i u riječkoj pokrajini u svemu 30.000 kg sapuna. Prema tome je na osobu otpalo otprilike 545 grama sapuna za cijeli mjesec.

Očuh i pastorak

Zarečje. — Antuna Lubiću iz Zarečja umro je zarana otac. Majka mu se preudala za Ivana Jenka, koji se priženio u kuću i upravljao imovinom malodobnog Lubića. Kad je međutim Lubić ponarusa počelo se dolaziti do sukoba između njega i njegovog očuha.

Posljednji sukob u koji je očuh izvukao kraji kraja, zadobivši takav udarac po glavu, da je skoro ogluhio i morao odlučiti 40 dana, imao je svoj epilog pred riječkim tribunalom.

Kraji je kraj na koncu ipak izvukao Lubić, jer ga je sud zbog toga osudio na 1 godine i 10 dana zatvora.

Veliki proces u Pulj

Pula. — Još 30 lipnja 1938 dogodio se nedaleko Mirane grozan zločin. Te je večeri obesačena i umorena petnaestogodišnja Matilda Gonan iz Mirane u času kad se vraćala cestom iz Vodnjana. Osumnjičena su tri mladića: Rudolf Cetina, Josip Poropat i Antun Macau i izvedeni su pred sud. Već se nekoliko dana vodi proces pred puljskim tribunalom uz živi interes cijele puljske okolice. Optuženi se ničeću.

Sajam blaga u Pazinu

Pazin. — Posljednji sajam blaga održan na 6 veljače bio je dosta živahan. Prodano je u svemu 145 komada blaga. Mesari iz okolnih gradova kupili su 53 vola, 11 ušnje je prodano 6 volova, a u Trst jednu kravu. U svemu je bilo dovedeno na sajam 207 volova, 215 krava, 12 junica, 14 telaca, 47 mašaraca, 68 ovčeta i 34 ovce. Čijene su uvijek jednake. Blago je bilo sve zdravo.

Smrtna nesreća

Sveti Lovreč Pazenatički. — U bolnici u Pulj preminuo je radnik Ive Janko, koji je prije nekoliko dana u raškom ugljenokopu teško stradao. Za vrijeme rada prigrućila ga masa ugljena pa je dobio prelom ljevičane i desne ruke. Odvezli su ga u bolnicu u Pulj, ali nije mogao preboljeti.

Cijene jaja i ulju

Pula. — Cijene jajina su pale za 10 centezima po paru. Par jaja prodaje se sada od 1,10 do 1,20 lira, odnosno svježa jaja po 1,20 do 1,35 lira. Počevši od 1 veljače ulje je poskupilo uslijed povećanja poreza na pralut, za okruglo 60 centezima po litri na veliko, odnosno 1.— liru na malo.

Posiljke iz Abesinije

Pula. — Mnogi naši ljudi, koji su otišli trbuhom za kruhom u žarku Abesiniju šalju pomalo kući svoju uštedu. U mjesecu prosincu poslali su istarski radnici svojim kućama ukupno 119 doznaka u iznosu od 30.011 lira.

Nagrade motoristima

Pula. — Da bi se podigao interes za ribarstvo pomoću motornih ribarskih brodića, raspisala je vlada dvije nagrade za one, koji znaju sami upravljati motornim brodićima. Pomorski motorista, koji dokazuje da zna sasvim samostalno upravljati i barataati ribarskim motorom te bude imao potrebne kvalifikacije dobiva nagradu od 300 lira. Druga nagrada od 150 lira podijelit će se ribarima ili mornarima, koji budu znali upravljati takvim motornim brodom.

FOROKA IN SMRT — ISTE GA DNE

Št. Peter na Krasu, februarja 1940. — (***) — V bližnjem Kalu se je na pustno soboto dne 3. februarja t. l. poročila Marinčič Fanika z Ivanom Jančičem, tudi doma s Kala. Takoj po prihodu iz cerkve je izdihnil nevestin stari oče Tone Marinčič v visoki starosti 94 let. Pokojnik je bil daleč na okoli znan in priljubljen zlasti radi pripovedovanja zanimivih zgodb iz svoje davne mladeniške dobe. Medtem ko želimo novo poročencema na njuni življenjski poti srečo in zadovoljstvo, izrekamo užalosteni družini naše sožalje!

K VOJAKOM SO POKLICANI

V vseh občinah so te dni razobesili vojne oglase v katerih so navedene vse formalnosti za poklic k vojakom letnikov 1919 in 1920

IZ RODNOGA KRAJA

GAJENJE PERZIJSKIH OVACA NA LOŠINJU

Nastojanja Italije, da se oslobodi uvoza stranog krzna

Lošinj. — Na otoku Lošinj u ovcarstvo je razvijeno, kao malo gdje. To je bilo i razlog da se je talijansko društvo za krznarstvo (Societa anonima allevamenti italiani animali da pelliccia) iz Milana zainteresiralo za lošinskih ovce i osnovalo tamo čitavu farmu, gdje se na širokom prostoru odgaja velik broj ovaca, koje daju skupocjeno tzv. perzijsko krzno.

Ta je farma osnovana godine 1937. kada su tamo dopremili iz češkoga državnoga uzgajališta u Pragu, 30 čistokrvnih ovaca. Godinu dana zatim, kad su se pokazali prvi uspjesi, osnovano je i spomenuto društvo, koje vodi Aristofel Guido. Uzgoj vrši Dr. Fulgo Merosi, koji je uostalom prvi došao na ideju, da se na Lošinj u odgajaju perzijske ovce.

Onih prvih 30 ovaca, nabavljenih 1937. umnožilo se do danas toliko, da ih sada ima već preko 1000 komada. Od toga ih je 120 od najčišće karakul pasmine (astraban ili perzijske), a svaka od njih predstavlja mali kapital, jer im cijena kreće od 3000 do 10.000 po glavi.

Ostale ovce su produkt križanja s domaćim bijelim krčkim i ereskim ovcama.

Zanimljivo je da se križanjem originalnih karakul ovaca s našim domaćim bijelim ovcama, uvijek bez iznimke dobivaju samo crne ovce, čije je krzno odlično, samo što nije tako jako kovčavo kao što je ono od čistokrvne pasmine. Lošije je i od krzna besarapskih ovaca, te od ovaca, koje su se dobavljale iz nekadašnjih njemačkih kolonija. Istom u četvrtoj generaciji postaje krzno takvih križanaca tako dobro kao kod originalne pasmine.

Glavno središte uzgajališta nalazi se nasred otoka Lošinja, na zapadu, na prostranoj ravnicu koja se proteže do mora nasuprot Unija.

Sada se vrše radovi za poboljšanje pašnjaka, jer je taj kraj bio dugo godina posve zapušten budući da su se stanovnici radije posvećivali pomorskoj trgovini i ribarstvu, nego ovcarstvu ili poljodijelstvu. Mnogi su se i iselili u strani svijet.

Kod radova za melioraciju toga zemljišta zaposleno je sada skoro sve stanovništvo sela Kusil.

Otok Lošinj izabran je za uzgajalište izabranih ovčjih pasmina zato, jer se na njem još nikada nijesu pojavile nikakve ovčje bolesti, iako su na njem ovcu prepuštene same sebi, te im ne daju nikakve druge hrane do one, što ju same na otoku napasu.

Kraski krčeviti teren daju, istina, dosta siromašnu pašu, no stručnjaci kažu, da i karakul ovcu žive u svojoj domovini uz Kaspisko i Aralsko jezero, na sasvim istom terenu. Uslijed zraka, koji je zasićen vlagom morske vode, bolest ih ne napadaju, baš tako kao ni u njihovoj domovini, gdje je zemlja takođerj zasićena solima. Kraj je međutim krčevit i suh i to je, čini se, najveći razlog, što ovce na njem uspijevaju. Toj vrsti ovaca najviše škodi vlaga. Mnogi pokušaji u raznim dijelovima Evrope, da se uzgoje te ovce, koji imaju najviše skupocjeno krzno, propali su, jer su se ovce varredno osjetljive, osobito na vlagu.

Uzgajalište na Lošinj jedino je valjda u Evropi, koje dobro uspijeva i koje je dosada dalo pozitivne rezultate i odgojilo vrlo dobru i zdravu pasminu.

Krivo je međutim bilo misliti, da je i na Lošinj sve išlo glatko. I tamo su ovce odmah prvih dana oboljele od tzv. steksaške groznice, no to je trajalo samo kratko vrijeme, dok su se aklimatizirale.

Da bi se farma posvećena iskoristila, uređiti će u njoj sada i sirarnu. Kako je poznato, mladu se janjad od tih ovaca zakolje odmah, čim se izleže, već drugi ili treći dan, dok ima jako kovčavo krzno. Ovce kojima je ovako janjad oduzeta ne mogu uzdržati mlijeko, jer im se vime upali, pa je potrebno da ih se temeljito muze.

Isto tako namjeravaju izraditi tamo i perzijske sagove, koji se tkaju iz vune karakul ovaca, koji je daleko bolja i izdržljivija, nego li vuna naših ovaca. Talijanske vlasti polažu veliku važnost na tu ovčju farmu koja bi znala uskoro davati talijanskoj krznarskoj industriji i trgovini, mnogo skupocjenih krzna, koje se je dosada moralo uvaziti i plaćati skupim devizama.

U RAŠKOM PODRUČJU OTVARA SE RUDARSKA ŠKOLA

Pula. — Komesar za emigraciju i kolonizaciju podnio je Mussolinu prijedlog o osnutku centralne rudarske škole, koja bi se podigla u Istri u ugljenokopnom području uz Rasu.

Ta bi škola imala zadaću, da odgaja nove generacije rudara i ugljenokopača, te da podiže i povećava tehnički i produktivni kapacitet rudarskih radnika za potrebe talijanskog narodnog gospodarstva. Škola bi bila prvenstveno praktična, a svrha bi joj bila da stvori obratni kontingent od najmanje 2500 vršnih rudara, kojima bi bilo osigurano rad u raškom ugljenokopu, a kasnije

proma potrebi i u drugim rudnicima u Italiji ili neovisnim kolonijama.

Izbor pitomaca vršit će se veoma savjesno, a primat će ih se ne samo iz Istre, nego iz svih ostalih talijanskih pokrajina.

Škola će biti pod nadzorom ministarstva prosvjete, ali uz sudjelovanje ministarstva za korporaciju i komesarjata za emigraciju i kolonizaciju. Vodstvo će pak biti povjerenom fašističkom nacionalnom institutu za profesionalno usavršenje industrijskih radnika.

Radovi oko podizanja zgrada za tu školu započeti će u mjesecu ožujku.

Dobra konjunktura trgovine z lesom

Trnovo pri Il. Bistrici, februarja 1940. — (***) — Iako vsemu, je tudi lesu in lesnim proizvodom cena izredno poskočila. Če ne bi bili naši kmetje takoj po svetovni vojni izsekali svojih gozdov, bi danas našli v njih »zlatu Ameriko«, saj danih dane naš kmet za voz jelovih hlodov caa 600.—Lir. Povpraševanje po rastočem, sekane in rezanem lesu je iz dneva v dan večje.

Pred kratkim je uprava veleposvetstva priroda Waldenburga priredila dražbo za prodajo velikega kompleksa jelovega rastočega lesa. Zanimanje za dražbo je bilo izredno veliko, tako tudi številno interesentov zato nič čudnega, če je uprava

prodala kubični meter jelovine na panju po 280.—Lir! Les je izdrali lastniki tovarne za predelovanje lesa v Korinticah, ki je tudi takoj prišel z izsekavanjem gozda.

Nekako istočasno je domačin, industrijski Viktor Tomšič iz Il. Bistrice kupil v državnih gozdovih večjo količino lesa na panju, in sicer jelovega, ki ga je plačal celo po 290.—Lir za kubični meter! Toda kljub dobri konjunkturi je bil industrijski Tomšič primoran pred časom odsloviti večje število delavcev, ker je radi izrednega mraza nastal v vsem prometu velik zastoj, ki je oviral tudi delo v gozdovih in po tovarnah.

MILIJONSKA ŠKODA PROVZOČENA PO BURJI IN MRAZU

Trnovo pri Il. Bistrici, februarja 1940. — (***) — Letošnji mraz nikakor nese prenehati. Zadnji sneg je pobeli strehe še v nedeljo 18. t. m. ponoc, silna burja pa je odnasala zapadel sneg in celo zemljo z njiv v zašnja na kupce. Ne najvažnejše poti med okolnimi vasi so toliko očistene snežnih zametov da so za silo prehodne, po ostalih pa je še danes promet zastajal. Vendar ta sneg, burja in mraz ne pomenijo nič, na-

pram burji in mrazu, ki sta razsajala pri nas v sredini januarja. V Trnovem, kjer pravijo, da ima burja svoje gnezdo in v Il. Bistrici, je burja povzročila celo razdejnanje. Zlasti v Trnovem, kjer je podira stavbo z garažo in pokopala pod ruševinami tovorni avto, odkrivala niše in tovarniška poslopja, rušila dimnike, barake, je povzročila ogromno škodo, ki jo uradno cenije na dva milijona Lir.

LJUDSKA POSOJILNICA V TRNOVEM

Trnovo, februarja 1940. — (***) — Ljudska posojilnica v neomejeno zavezo v Trnovem je bila ustanovljena l. 1894. v likvidacijo pa je prešla 29. aprila 1932. in zgleđa, da bo končno likvidirana, kajti da bi se vzdržala ali prenovovala ni že zavnega nobenega upanja več. Ob vstopu v likvidacijo je sicer likvidacijski odbor naprosil merodajne činitelje za drži odobro podporo, a brez uspeha. Koncem l. 1932. je znašala pasiva posojilnice ca 900.000.—Lir, aktiva pa ca 500.000.—

Lir, deficit 400.000 lir je bil deloma krit z raznimi garancijama, 180.000.—Lir pa so morali kriti zadržani člani in je padel na posameznika znesek ca 700 Lir. S tem zneskom bi člani, poleg svojih deležev krili primanjkljaj. V osmih letih likvidacije pa so očitno nastali novi stroški, baje znaša ponovni deficit čez 200.000.—Lir kajti trdovratno se razširja govorica, da bodo morali bivši člani posojilnice prispevati v kritje likvidacijskih stroškov vsak po ca 600 Lir.—

DROBIŽ

V Ljubljani je umrl dr. Alojzij Poljak, knezovski tajnik, nekak naslovnega nadškofa dr. Alojzija Fogarja, ki bi se bil pogreba zelo rad udeležil pa mu je to bolezen preprečila. Naj počiva v miru, težko prizadeti materi naše sožalje! (***)

V sredo, dne 21. februarja so na ljubljanskem pokopališču položili k večnemu počitku našega rojaka Rudolfa Zarlija, direktorja pomoznih uradov dežel. vlade v pok. Za njim žaluje družina g. Eme dr. Dorčičeve — predsednice Kluba Primork — in družina prof. Mašere. Naj v miru počiva, prizadetim družinam naše sožalje! — (***)

V Ljubljani je umrla Franja Ludvikova roj. Špihar, soproga vis. svetnika drž. železnice v pok. Pokojnica je bila vnetja delavka v raznih ljubljanskih organizacijah, splošno priljubljena in čislana, kar je dokazoval tudi izredno lep pogreb. Pokojni naj sveti večna luč, težko prizadeti družini: nase sožalje! (***)

V Studeneh pri Mariboru je umrl nas rojak Anton Valič, doma iz Ajdovscine. Za njim žaluje ca 150 Valič in Repič. Naj počiva v miru, prizadetim družinam naše sožalje! — (***)

V Trnovem pri Il. Bistrici je umrla prejšnji točaj komaj 46 let stara trgovka Hravina Lenčica, mati starih otrok Pokojna, ki je bila rojena na Premu, je že 15 let bolehal za boleznijo na črevesju in je te dneve podlegla. Bila je dobrobrbna in blaga mati, in kot takva znana daleč naokrog. Naj bi po lahek dom pri Sv. Petru teško prizadeti družini naše iskreno sožalje!

— Trst — Lucija Smokotičević je zgor. lenk s 100 stotl sena. Poklicani gasilci niso mogli rešiti senika in sena, vendar se jim je posrečilo, da se ni požar razširil na druge objekte. Škoda je 4500 lir.

Trst. — Jakob Tavcer 82 let. Michael Zadnik 64. Statnik Rudolf 30. Maria Hafner vd. Blitner 72. Marita Repine vd. Mule 74. Zatež vd. Bubak Eliza 46. Čok Ivan 45. Jeršan Ana 70. Radovčič Blaz 53. Muhic Josip 43. Vavčer por. Pinca Franciska 75. Boškini Anton 76. Vlahovič vd. Čučič Ivana 66. Markelj Andrej 61. Komar Lavra 90. Krizanovski Karl 65. Cerkevnik Josip 50. Stenart vd. Matijević 17. Iva 89. Zupanec Anton 47. Ivan Pšičanec 88. Mak-milhan Beruš 62. Marita vd. Mihalič por. Perar 68. Tereza Grun vd. Jerina 84. Marja Krizevec por. Jerina 63. Ivan Kravac 49. Alojzija Kravac por. Lovrenčič 51. Marija Juglić vd. Čok 74. Znidarski por. Senic Marita 62. Suljak por. Tretak Lucija 40. Traupič Alojz 71. Zmuda vd. Kastelec 78. Grinovec por. Križar Josipina 68. Travnik vd. Rožman Margareta 74. Zivic Ivan 75. Bratuž Andrej 78. Premont Ernest 57. Cerinšek Franc 60. Kodrič vd. Prot Antonija 67. Radovčič Ernest 65. Klavžar vd. Azaher Tereza 88.

— Dolenja vas pri Senožečah. — Iz neznanega vzroka je pričelo goren v budni Soli. Na kraj požara so prišli domaćini, ki so po nekaj urah pogasili nevaren požar.

UMRLA NAJSTAREJŠA TRŽAČANKA

Trst, februarja 1940. — Te dni je umrla najstarejša Tržačanka Ana Renko vd. Ohor, stara 103 let. Zadnji mraz jo je spravil v posteljo k temu se je pridružila starostna iznemoglost, kar ni mogla več prenesti in je pretekli teden preminula. Pred 3 leti (t. j. 1936.) je v krogu svojih sorodnikov praznovala v vselem raspoloženju 100-letnico rojstva. Seveda je bila to praznik za vso okolico in sosedje so ji prav srčno želeli, da bi v čakala še mnogo let. Za domaće pa je bila to prava tržaška in občinska svečanost. Pokojnica je stanovala na vrbu škrokolca v topi mali hišici, obdani s cvetjem. Do zadnjega je bila vesela, njene od se bile nenavadno žive, dokler ni zaradi letošnjih krute zime ta živahnost izgubila.

Pokojnica je bila po rodu Idričanka in je prišla v Trst v svoji rani mladosti l. 1850. torej pred 90 leti. Takrat je bilo tržaško mesto šele v povojih. Z zanimanjem je pripovedovala, kako so takrat bile ulične svetiljke še na oje.

Letu 1871. se je poročila z Viktorjem Oherom, uradnikom na trgovskem sodišču, a že l. 1907. je postala vdova. V zakonu je imela 3 sinove, ki pa so že vsi pomrli. Zadnji sin ji je umrl l. 1917.

Težka nesreća zaradi vojnega streliva

Gorica, februarja 1940 Na Kaldvariji je 45-letni kmetovalec Peter Tomuš iz Ločnika našel veliko granato, ki jo je hotel izprazniti. Zaradi premajhne previdnosti je pri tem prišlo do eksplozije, ki je zahtevala kar tri človeške žrtve. Peter Tomuš in njegov sin, ki je pomagao očetu pri nevarnem delu, sta bila takoj mrtva. Nekega drugega 19-letnega mladeniča, ki je bil za časa eksplozije v neposredni bližini, pa so kosti granate ranili po vsem telu, tako da zdravilnici je malo upanja v njegovo rešitev.

NAŠIM ORGANIZACIJAMA I EMIGRANTSKOJ JAVNOSTI UOPĆE

Otkako izlazi »Istra« je uvijek nastojala da pored ostalih svojih zadaća, koje usput spominjemo nisu male, naročito uspostavi jednu svoju specijalnu dužnost: da međusobno poveže naše emigrantske redove, da bude kopčica između pojedinih dijelova emigracije i pojedinačno, doprinosi čini stvaranju zajedničke emigrantske svijesti i solidarnosti. Napose je list nastojao, da donosi vijesti iz organizacija i izvještaje o društvenom djelovanju pomoćno svakom društvu u njegovom radu čime se u ostalom ne čini potrebna usluga samo dotičnoj organizaciji, već se time doprinosi i toliko potrebnom međusobnom upoznavanju i koordinaciji rada. Nije rijetkost, da su izvještaji vijesti iz pojedinih organizacija od širg interesa korisni i za ostale organizacije i za emigraciju uopće, a ne samo za už, određeni krug. Inicijativa nekoga društva može korisno biti primljena — kad joj se daje publicitet u listu — i u drugom kraju, da i ne govorimo o ostalim mogućnostima suradnje između organizirane emigracije — dakle društva — i lista.

Ta se potreba sada osjeća u toliko više, što su mogućnosti će zaletničke suradnje veće — otkako je list presao sa svim, stvarno i formalno u ruke emigracije.

Zbog toga će i uredništvu lista sada još pojačanom snagom nastojati, da dođe do što uže i podnije suradnje, da dođe do pojedinih društava »Istre« i naša društva svi naši članovi, svi pojedinci, kojima je na srce ljubav do rodne grude, i komu je stalo do interesa našega naroda ošlje i naše emigracije ovde, naći će u listu punu mogućnosti raditi. Napose je želja redakcije, da nam se društva javljaju svojim redovitim izvještajima o svom radu, koji se u današnjim prilikama smije i može obaviti. Pomoći će to ne samo presprečiti dotičnog društva, već će i ostale organizacije naći u takvim izvještajima korisne podatke za rad u svojem djelatnom krugu, čime će se i te kako doprinijeti međusobnom upoznavanju i korisnoj utjecaju.

Nije potrebno napose isticati, da svi ti izvještaji moraju biti stvarni i objektivni. Redakcija se kloni svega, što bi moglo doprinijeti tvrđenju među našim redovima, stvaranju sukoba — ili tamo gdje nesuglasice postoje njihovom produbljivanju jer je to bescilno i štetno, napose u ovo sadašnje vrijeme.

To list očekuje i od svojih suradnika, jer valja imati na umu da nam ovakve pojave imaju u mnogim našim našim, a najmanje u oćima trećih... Organizacije su dobile u posebnoj okruženju upute od Saveza kako će najbolje moći sa svoje strane organizirati tu suradnju s listom, pa redakcija i sa svoje strane apelira na naša društva da se od vremena na vrijeme javne preko određenog svog člana uredništvu »Istre« će objavljivati ne samo vijesti iz društva i izvještaje o radu organizacija, nego još i narofito stalo, da ti naši dopisnici u različitim mjestima opisu i žive naših emigranata u tom području, koji su nam prikazali koliko im ima čime se u glavnom bave, kako se odazivaju radu u društvima, kakve su opće prilike u dotičnom mjestu, među našim emigrantima napose. O tim i takvim stvarima neka ti naši dopisnici vode računa, a list će se ovi, što je vrijedno da se znade obaviti. Tako će sve naše društvene jedinice sve naše emigrantske skupine doći u listu do riječi, što je i u redu, jer list kao dobro cijelo emigracije ima služiti čitavoj emigraciji i svim njenim dijelovima. U tom području apeliramo i na pojedince, među našim emigrantskim redovima, kojima su također otvoreni stupci našega lista.

Toliko smo držali potrebnim istaknuti podsećajući na okružnicu, što ju je Savez nedavno uputio svim našim društvima. Pri tom ne sumnjamo, da će svana naša društva i svi dobrovoljnari pojedini shvatiti ovaj apel kao dužnost, da svojski porade na širenju lista, da mu se omogući ne samo egzistencija u ovakvom čedom obliku, nego da za zajedničkim silama još i povećamo na ponos i korist cijelo emigracije i našega rodnooga kraja uopće. — Uredništvo.

ČAKAVSKI STIHOVI CRNE I BASTJANČICA

U svibnju prošle godine bilo je najavljeno izlaženje zajedničke zbirke čakavskih pjesama Ivana Bastjančica i Ivana Črnje. Ova edicija, nedimnu, nije do sada mogla izći iz tehničkih razloga, koji nisu bili zavisni ni od izdavača, ni od autora. Kako saznavamo, novoosnovana zagrebačka zadruga »Istarska Naklada« primila je na sebe izdavanje ove knjige, pa se izlaženje Črnje-Bastjančičevih stihova očekuje u najskorije vrijeme. Čakavske pjesme Bastjančica i Črnje izlaze pod naslovom »Istarska zemlja«.

CRNOBORI U »HRVATSKOJ REVILJI«
U posljednjem broju »Hrvatske Revije« (broj 2) reproducirane su tri slike našeg talentiranog slikara Josipa Crnobori o kome smo opširnije pisali povodom njegove nedavne izložbe. »Hrvatska Revija« donosi dva njegova pejzaža i jedan ženski portret.

PISMO IZ PADOVE

Slovenski akademiki v Padovi

Padovansko vseučilište — žarišče za slovanske vede

Pod naslovom »Pismo iz Padove« je objavio Milko Ukmar v letošnji drugi štoviški »Dom iz sveta« zanimljivo poročilo, iz katerega posnemamo sljedeće:

Po svetovni vojni je bila do večeraj vedna na Padovo — kar se čice više izobrazbe — tretinji slovenskega ozemlja. Zadnje čase je bilo na raznih fakultetih priljubeno petdeset slovenskih fantov na leto. Skupno število padovanskih dijakov in dijakinj pa je doseglo malo da ne 5000 ljudi.

Danes to število pada, ker se dviga nova univerza v Julijski Krajini. Vendar je Trst še prešibak tekuce staroslavni beneški sestri, ki igra posebno kulturno vlogo na slavističnem polju. Saj je tudi zemljepisno precej važna postojanka proti slovenskemu svetu, k čegar spoznavanju je na filozofski fakulteti usmerjena tako zvana »cattedra di filologia slava«.

Stolica (ustanovljena leta 1921) se kvaliteto dobro drži, odkar jo vodijo najboljši italijanski slavisti Giovanni Mayer, za priznanje premeščen v Rim; Ettore Lo Gattol, orjak v ruskih vprašanjih, ta čas v Pragi; Arturo Cronia, ki se je v slovenskih krogih uveljavil s svojo klasično monografijo o Zupančiču in je v treh letih bivanja v Padovi pritegnil k sebi toliko slušateljev, da so njegova predavanja razmeroma med najbolj obiskovanimi.

V akademskem letu 1937-38 je polagalo izpit iz slavistike — srbska naroda pesem in staroslovenska morfoloģija — 126 dijakov. Iz privatnega kurza o glagolici (paleo-građa slava) pa Štirje. V preteklem letu; zgodovina slavistike v Italiji in slovnica češkega jezika; približno enako število (nagrada statistika se ni objavljala). Paleograđia slava 1938-39; osem izpito.

Poleg tega se vsako leto kdo prikladi za rusčino. Lektorica: Malorusinja Nina Minajlo.

Številke so številke in same zase ne povedo ničesar. Poudariti moramo, da gre tu za neobvezne predmete; polaganje izpito kakor obisk predavanj sta popolnoma svobodna. Počuno je v tem oziru, da je bilo i 1938 samo 80 izpito iz romanske filologije, obvezne za vse one, ki se niso posvetili klasični filologiji.

Dragoceno merilo o prevladujočem zanimanju dijakov v skladu s smericami profesorjev nam nudijo disertacije: test di lauree. Le Gatto je rad večkrat vodo na svoj mlin in skušal vplivati na nene, češ naša jemljemo ruske snovi, a ovidno se je bolje oblesio Cronieva metoda, ki naša docela prosto izbiru. Dočim je bilo prej po par disertacij na leto, jih je bilo 1938-39 štirinajst.

Pet iz slovenske literature. »Vpliv francoske okupacije na slovensko slovstvo«, Ciril Šinčič iz Mirna pri Gorici.

»Simon Jenko«, Stanislav Rubini (Rupnik) iz Trsta.

»Simon Gregorčič«, Placido Rorato iz Vidma. Gospod Rorato je vzel za ženo Slovenko gđ. Valerijo Grohar iz Podbrda, ki so le predlaskim promovirali na podlagi zrelega izpita o Dragutinu Ketteju. Obertem z Groharjevo je predložil svojo disertacijo tudi prof. Kosovel iz Trsta: »France Prešeren«.

»Moderni slovenski pesnik: Murn Aleksandrov«, gđ. Bianca Pirola iz Vidma.

»Italija v dveh sodobnih slovenskih pisateljih: Sardenku in Finžgarju«, Giovanni Bertogna iz Ogleja.

(V Bologni, kar prav za prav ne spada v pričujoči pregled, se je ondan pojavila disertacija iz slovenskega jezikoslovja: »Trenutni položaj slovenskih narečij v dolini Nadžee«. Napisal Paolo Rieppi iz Cedača, relator prof. A. Cronia; hodil je namreč predavati tudi na bolonjsko univerzo, ki pa ima ogromen deficit, tako da so morali z nastopnim akademskim letom ukiniti slavistično stolicu.)

Pet o stihkih med italijansko in srbohrvaško literaturo.

»Srbohrvaška narodna pesem v Italiji«, gđ. Eđa Cecoli iz Pulja.

»Srbsko-beneški odnošaji v srednjem veku«, gđ. Rita Fossa iz Brescice.

»Foscolovi, Sepolieri« v srbohrvaškem slovstvu, gđ. Lucilla Zananton iz Pulja.

»Slavistična žetev v tržaškem listu «Favilla« (Istra: 1836-1846) gđ. Caterina Cečič iz Trsta.

»Francesco Dall' Ongaro († 1873) in njegov »Marko Kraljević« (epika pesnitev)«, gđ. Nereja Degressi iz Trsta.

Tri iz ruske literature. »Basni I. A. Kriļova«, gđ. Anna Maria Dondi Dall' Ongario iz Padove.

»Demon« M. J. Lermontova«, Renzo Scalabrini iz Padove.

»Komedia »Revizor« in »doba«, gđ. Elda Piva iz Adrije.

Štirinajsta letošnja disertacija pa analizira Levakovičev »Prvi glagolski azbukvar« (1629); pripravil jo je Gino Inclinoma iz Benetk.

Sljednji ne smemo prezreti tihga seminarkega dela v leno urejenom potražnem inštitutu (Istitutu di filologia slava, R. Univerzita, Padova). Vsakdo je deležen prijaz-

ne, bodrilne besede prof. Cronie; po mili volji si lahko najvišje češke ali ruske ploske »lingonafon«, vedno je na razpolago knjižnica.

Najpomolneja sta pač češki in ruski oddelki, a tudi ostale slovanske literature tiso stalo zastopane. Med slovenskimi knjižarnar središča Prešerina, Jurčiča, Levstika, Stritarja, Kersnika, Gregorčiča in druge; Cankarja, v izvirnih izdajah in skoraj celo zbrano delo v Lidorjevih priredbi; Prijatelja, Kudičja, Slodnjaka.

Ministrstvo za narodno vzgojo je in-

KULTURNA KRONIKA

ČETIRI DARA ISTARSKOM HRVATSKOM PUKU

»SAVREMENIK« O LJETOSNIM IZDANJIMA »DRUŠTVA SV. MOHORA«

U najnovijem broju »Savremenika« (broj 4 od 15. veljače) izasao je prikaz njegovog urednika Ilje Jakovljevića o ljetosnim izdanjima »Društva Sv. Moškova« za Istru. U tom prikazu pod naslovom »Četiri dara Istarskome puku hrvatskome pisac veli:

»Društvo sv. Mohora«, koje se naziva i »Sodalizmo sv. Ermacora«, sa sjedištem u Trstu, obdarilo je Istarski hrvatski puk s četiri knjige. Kad se o tim knjigama više, strogo književno mjerilo mora uzamknuti pred mnogo važnijom činjenicom: da su ipak naša brata s druge strane granice dobila stivo na svojem narodnom jeziku. Jedna od tih knjiga, »Mali katekizam« od Ivana Pavlića, dekretom biskupskoga oduzvanata u Poreču od 1. lipnja 1939. god. odobro za crkvenu porubu u kršćanskoj nastavi drugoležne djece porečko-pulske biskuplje, možda je među njima najvažnija. Pisana za djecu, ta je draga knjiga mjestimicno isto onako dražesna nam, kakve su bile knjige, koje smo i mi čitali u svojem djetinjstvu. U nizu ilustracija nalazimo i tu veselu siluicu vidju dječaka pred oledalom: onaj dobari dvi u oledalu andjela, a onaj čestiti debeli svinju. Nije izostala ni silka dječaka bez grijaha, s jakim grijehom ta sa smrtinim mletkom, u njega je udomni andjelo, dok rogati djavo stoji daleko; drugoro je vrag već pogrnulo, a rastuženi andjelo uz njega plače; trećega rognolo već čvrsto drži, dok andjelo iz daljine zabrinuto promatra što se događja. Naći ćete tu i silku vjenčanja uz nauku o ženidbi: šteta je tek, što na toj silici vidimo otmenu gospodu u žaketu i dame s krznom mjesto istarskih seljaka i seljakinja. Jer knjižica ova, uz kršćanski nauk puna istih onih crkvenih pjesama, koje odzvanjaju iz grla naših dječice, šteta je i u tome, što ona ne mijenja visokog rasposid nego seljačkome puku. Zato bi ilustracije trebale biti izradjene u skladu s tom svrhom.

Kalendar »Danica« za godinu 1940. vrlo je raznolik i dobro uređen. Pouka, šala, zabava i književnost jednako su zastupani. Naš hrvatski istarski puk naći će u njemu i korisno i dopadljivo štivo. Naći će u njemu i Balotinu pjesmu »Moja otaca«, pjesmu, koja tako plastično crta život istarskoga seljaka: kako pristima život, kako odzvanja, kao najnamik provodi mladost, silku sumu, lom stijenju i od riječne snove kuće, kleše bragove za crkve i kuće, dije se s morem i na njemu traži sreću — svjak je u delu; po suncu, po vitru, po dažu i zimi — po danu i po noći. To je očov život, i nikad ne će drugače živiti moći. (Ta je pjesma medijutim morala naknadno izostati iz kalendara. Op. ur. »Istre«) Tu su osjećajni stihovi A. S. »Molitva za moje« — »Jer njihov je život bolan, teška patnja i neprestana mukar. Istra, stara sirota, na kojoj se muči seljački patnja, dobila je s ovim kalendarom, silku šteta, za njom dosta jasnu silku svojega siromaštva, no i riječi utjehe, koje podžiu i ne dadu joj da klone. Potpuno korektni prema državi, kojoj po ugovoru pripadose, Istarski hrvatski seljaci, ostavši bez svoje inteligencije, imaju vrlo skromne želje: da u prijateljstvu s velikim talijanskim narodom i lojalnosti prema talijanskom imperiju sačuvaju svoju dušu i budu dio mlči gospodarskoga prosperiteta, koje-mu krovi Italija.

Uz ove 2 knjige izdalo je »Društvo sv. Mohora« još dvije veće pripovijesti. »Selo na obali« od Luke Perinčića i »Zapečaćene usne« od Keesa Meekela. Prva je originalna stvar, a druga je prijevod. Luke Perinčić u svojoj pripovijesti forsira oblik razgovora. Iz pripovijedanja ljudi saznanje se za dolazak »Merikana« šjor Stupe Glavana, za njegov sumnjivi život, bogatstvo i sebičnost. Iz razgovora se saznaje također za život čestitoga mladoga kapetana Ive i za plemenitost dobre djevojke Mare. Kako to već obično biva u ovakvim pripovijestima, šjor Stupe propada, a mornarski se kapetan Ive spasava uz pomoć svoje vjerne Mare, koju uzima za družicu života. O umjetničkoj vrijednosti ove pripovijesti bolje je i ne govoriti. — Sljednja stvar istog dana itao novelu slovenskoga književnika Borisa Pahora »Človek pod motovlom«. I ta je stvar pisana jedno-

stavno pa ako i ne spada u t. zv. »pučku književnost«, siguran sam, da bi je puk isto onako rado čitao, kako će je čitati inteligencija. Boris Pahor je dao slovenskoga seljaka iz okoline Trsta, koji sa svojom ženom bijeli u grad te se nakon nesrede i razočaranja odlučuje vratiti kući. Njegova je pripovijest možda i »tendenozna« — mrskle li riječi! — od Perinčića, ali je neisporodivo snažnija i sugestivnija. Naši istarski seljaci rijetko dolaze do hrvatske knjige. Dobro će im dakle doći u ovi. Ali upravo zato, jer tako rijetko dolaze do hrvatske knjige, trebalo bi u buduću nastojati, da ono što dobiju, bude zaista prvorazredno.

»Zapečaćene usne« Keesa Meekela govore o sudbini jednoga ukrajinskoga svećenika, »Zrve ispodvelne lajnc«, na način, koji je nepokolebivo obično stvaraju. Ima u toj pripovijesti nešto duboko čovječno, a u Istri, gdje je još samo svećenik ostao uz seljaka, dobro je podizati svećenikov autoritet. Jer ako se naš istarski seljak, od svakoga napušten, odbije još i od svećenika, gdje će naći u svojim svakidašnjim teobama prijatelja?

»Društvo sv. Mohora« radi u granicama mogućnosti. Izdavanje ovih knjiga pokazuje, da su te mogućnosti danas veće nego pred nekoliko godina. Nema među nama nikoga, koji ne bi želio, da se te mogućnosti još više prošire. Snažna i moćna Italija nema razloga bojati se, da bi njekovano narodnoga jezika i razvijanje narodne kulture među Istarskim Hrvatima moglo zasjeniti njezinu jakost. Stavšice, Istarski bi Hrvati po našem mišljenju trebali postati veća izmedju talijanskoga i hrvatskoga duha: ta je veza uvijek, kada je nastala i razvijala se u slobodi, bila blagovotna. Stora čemo se iskreno obradovati, ako ovaj skromni rad »Društva sv. Mohora« bude uvod u širu i prijateljsku suradnju između međusobnom tolerancijom i međusobnim poštivanjem. *

»Obzor« o »Čakavsko-primorskoj pjevanici«

»Obzor« je prvi od zagrebačkih listova donio prikaz svoga redovnoga muzičkog suradnika Dra Branimira Isakovića o Matičićevu »Čakavsko-primorskoj pjevanici«. »Obzor« veli:

Ivan Matičić-Ronjgov, poznati naš kompozitor, izdao je nedavno zanimljivu zbirku pjesama »Čakavsko-primorskoj pjevanici«. Djelo je autor namijenio omladini svoju vrsta škola i to naravski u prvom redu krajevima, u kojima je još zadržana u većem ili manjem opsegu sferična primorska narodna tradiciionalna muzika. Kao i kod svih ostalih oblika najstarije hrvatske autohtone muzike već je i u ovom slučaju izgledalo, da se stari način primorskoj pjevanici i stvaranja izgubio. No sistematsko nastojanje, što ga je u ovom pogledu razvilo »Sveučilište Slava«, dovelo je do posebnih rezultata, pa je tako i hrvatska najstarija muzička tradicija nanovo uskrsla i postala aktuelna.

Ivan Matičić-Ronjgov sabrao je u ovoj knjizi 128 raznih melodija. Među njima inada originalnih narodnih umotvora sa filovog područja, gdje žive Hrvati kalavici, a inada također umjetnih kompozicija, koje je Matičić komponirao na način ove muzičke tradicije. Bilo bi zato bez sumnje veoma potrebno, da je autor naznačio, koje su melodije umjetne, a koje narodne, jer ovaako može doći do krivih zaključaka služiti se ovom knjigom.

Autor je vodio računa o naučnoj osnovi za putke škole, pa je knjigu razdijelio na tri dijela, koji odgovaraju trima stepenima obuke. Kao dodatak je umetnuo još devnaest težih pjesama. Dakako, da se pjevanika može upotrebljavati i u drugim školama, a ne samo u pučkim.

JUGOSLOVANI U ZBIRKI »FOETI DEL MONDE«

Massimo Spiridini je izdao zbirku »Poeti del mondo«, ki je edinstven v Italiji. V njoj su zbrani i prevodi tri sto lirskih pjesmi iz tridesetih literatur. Med njimi smo zastopani tudi Jugoslovani. Knjiga je izšla pri Garzantiu u Milanu.

NAŠIM NAROČNIKOM!

Tej številki smo priložili poštne položnice in prošimo vse naročnike, ki še niso plačali lanskega dolga, ali še niso poslali na račun letošnje naročnine, da bi to čimprej storili.

Tiste naročnike, ki so že plačali naročnino, pa prošimo, da bi zadržali položnice za drugič in prošimo, da bi nam to oprastili, če smo tudi njim poslali položnice, kar ni bilo mogoče izstaviti iz tehničnih razlogov. — UPRAVA.

POLITIČKE BILJEŠKE

»DALMATIČAE RES«

U podlistku »Obzora« izšlo je ovih dana (22. II.) članak R. L. Rižecanina pod naslovom »Dalmatičae Res«. Pisec u njemu govori o časopisu »Rivista dalmatičae« i jednoj radnji talijanskog slavljeničeva jubileja kod u pravcu razmatranja R. L. Rižecanina su veoma interesantna, osobito u ove dane i zbog toga, što se u njima dodiruje problem uzajamnih kulturnih odnosa izmedju nas i Talijana. On konstatira da se u Italiji pomno i svestrano prate naše životne prilike, naše težnje i osjećaji, naš prosvjetni i politički rad sad blagovakionio laskavo, sad s ogradama, redovito manje više s visoka. A pri tom, veći dalje, vlada još svevidli duh, kojim je dilaala talijanska dalmatičana manjina u vrijeme austriskoga gospodstva: na njeno su shvaćanje i osjećanje jedva ikako, svakako ne bitno, utjecale sudbonosne promjene zbile se teajem novoga stoljeća. Dade se to u ostalom i razumjeti, jer je neporeciva kulturna premoć onih, koji »dok mi mrosno, nisu mirno spavali, nego živo radili na svim poljima prosvjete, znanosti i umjetnosti te se plodovima njihova prepuća nasladjuju i suradnjujaci i stranci i takmaci. A ta neporeciva kulturna premoć služu ne samo očuvanju ponosa i sveštosti onih, što joj se pravom ili nepravom priznaše dionice, nego bi po njihovom mišljenju morala imati i izvjesnu ekspanzivnu snagu na one, koji s njom dolaze u dotir, i od slabieća stvarati načelno prosvetilo.

Bez sumnje na to računa i politika.

KANALČANI NA KOROSKEM

»Koroški Slovenci« z dne 26. februara je prinisel to-le vest o prihodu Kanalančanov na Koroško ki so optirali za Nemčijo:

Minuli četrtlet je dospel v Beljak prvi transport izseljenecv iz Kanalske doline v Beljak. Bilo je 20 družin s skupno 81 člani. Za Podkloster se je ob njihovem prihodu odle v zelenje in zastave, peveci so jih pozdravili z dobrodošlico »Jo grüss enk Gott«, vodja selitvenega urada v Celovcu dr. Starzacher in župan Klausner pa sta jih pozdravila v prosti besedi. V Beljaku je izseljenec sprejela Sa-rcuba, vodja-naměstnik Kutschera pa jim je v svojem govoru objubil, da im bo domovina skušala pripraviti čim lažje življenje. Prvi teden so se nastanili v Parkhotelu, nakar bodo odšli v svoje nove domove

GLASLO BUNJEVAČKIH HRVATA U MADJARSKOJ

Kako javljaju iz Subotice bunjevački Hrvati, koji su ostali u Madjarskoj, pokrenu će doskora svoj tjednik. List će uredjivati Anton Kragančić, predstavnik bunjevačkih Hrvata u Madjarskoj.

PODUNAVSKI CENTAR U PARIZU I NJEGOVA ZADACA

Kako javlja »Excelsior« osniva se u Parizu društvo pod imenom »Podunavski centar«. U odboru je šest članova podunavska nacija, dva Čeha, dva Austrijanca, dva Madžara i šest članova »savačkih nacija«: Englezi, Poljaci i Francuzi.

»Excelsior« toin prilikom napominje: »Među narodnima, koje u Francuskoj žele obnoviti svoju potištenu dušu, potlačenu ili u opasnosti da postanu, među naj»rodnostima koje žele da se priprave na materijalno uskraćene položaje rata, zaslužuju posebni interes austrijska, češka i madžarska država, zbog njihovih napora i zbog koristi, koju ti napori mogu dati Francuskoj.

Centar je osnovan za proučavanje problema, koji izlaze iz sadašnje situacije u Podunavlju i za predlaganje praktičnih rješenja, čemu služi četverostruka aktivnost: sastavljanje dossiera, stvaranje kontakta s ostalim centrima, za interesiranim na istim problemima, uređivanje bibliografije i organizacija specijalne knjižnice. Predviđeno je izdavanje informativnog bulletina.

SLOVENSKE PUBLIKACIJE V JULJSKI KRAJINI

Založba »Sigma« v Gorici je izdala malo knjižico, ki nosi naslov »Zaroka in poroka — mnogo smeha, malo joka«. Iz nemščine jo je podomačil Franc Preml.

Odgovorni urednik: ERNEST RADETIĆ, Krajiška ul. 12. — Vlasnik i izdavač: Savez jugosl. emigrantskih udruženja, Masarykova ul. 28a. II. — Broj telefona 67-80 »Istra« izlazi svakog tjedna u četvrtak. — Broj čekovnog računa 36.789. — Preplata za cijelu godinu 48 D, za pola godine 24 D, za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku. — Tisak: Jugoslovenska Štampa d. d., Zagreb, Masarykova ul. 28a. — Za tiskaru odgovara: Rudolf Polanovič, Ilica br. 131. — Rutkopisi se ne vraćaju.

Vijesti iz domovine

DESETGODIŠNJICA SMRTI OCA ISTRE

ZADUŠNICE U CRKVI SV. MARKA GLAZBENOM ZAVODU I KOMEMORATIVNE PRIREDBE U ODU I RADIOSTANICI

Dne 18. ožujka navršuju se — kako je poznato — deseta obljetnica od smrti »Oca Istre«, hrvatskog bana Dra Matka Laginje. Tim povodom održat će se u Zagrebu — a vjerojatno i u ostalim centrima i mjestima gdje ima veći broj naših zemljaka — komemorativne priredbe, na kojima će se odati počast uspomeni pokojnog našeg prvaka, oživjeti njegov svijetli lik i podsjetiti na njegovo zaslugu za Istru i hrvatsku uopće. Inicijativom društva »Istree« u Zagrebu osnovan je posebni odbor za organizaciju svečane komemoracije. Dne 16. ožujka održat će se u crkvi Sv. Marka svečane zadušnice, a u nedjelju 17. svečana komemoracija u Hrvatskom glazbenom zavodu. Komemorativni govor održat će poznati istarski kulturni radnik srednjoškolski ravnatelj Fran Novljan, a u izvedbi programa sudjelovat će Hrvatsko pjevačko društvo »Zvonici«. Hrvatski simfonijski orkestar i mješoviti zbor društva »Istree«.

Na radiostanici bit će u nedjelju 17. III u predvečerje desete obljetnice snisi poseb na priredba, koju organizira Matice hrvatskih kazališnih dobrovoljaca. Program je ovaj:

U 20 sati Predobri Bože, istarska himna. Pjeva: Pjevački zbor HPPD »Istree«. U 20.05 sati: Dr. Matko Lunina — ota Istre, kratki prikaz ličnosti velikog pokoljnika. U 20.15 sati: Mažurano moja. Pjeva: Pjevački zbor HPPD »Istree«. U 20.20 sati: Majka, fragment savremene drame. Glumi

Zbor MIKD. — U 20.50 sati: Istarske suške pojivke (One dva narandje — Zora tudi — Tamo dole polji mora — Pojmo mi mala na samanj). Duet Božac—Bunšića. — U 21.00 sati: Čitanje odlomaka iz Laginjeve knjige »Bascer«. — U 21.10 do 21.30 Istarske narodne pjesme. Uglazbio: Ivan Matić-Ronjčev. Pjevaju: Jelka Brajša i Draga Kundić uz pratnju glasovira. (Oj divovko, jabuko rumena — Prišal mi je sivi košul — Vrbišće nad morem — Rodila loza grozda dva — Oj zelena mala dumbrava).

POSEBNI BROJ LISTA »ISTRA«

Da se odužimo uspomeni pokojnoga Matka Laginje izdat će povodom desete obljetnice njegove smrti posebni povećani broj našega lista. Na tu okolnost već sada upozoravaju svu našu čitatelja i prijatelje lista, kao i svu emigrantsku javnost, a posebno pak naša društva. Gospodu pak, na koji smo se obratili glede suradnje, molimo da nam što prije pošalju svoje priloge. Redakcija će biti zahvalna i svima ostalima, koji se sjetie velikoga pokoljnika takvom uspomenom, sličnom detaljnim iz njegovoga života, uopće svime oim. Što bi bilo vrijedno da se zabilježi i objavi. U koliko bi ti radovi stigli prekasno za ovaj prigodni broj, uredništvo će ih i kasnije objaviti.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

SASTANAK ČLANSTVA DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

U nedjelju 25. o. nj. sazvao je odbor društva »Istree« u Zagrebu članski sastanak na kojem se raspravljalo o aktuelnim pitanjima u samome društvu kao i cjelokupnoj saveznoj organizaciji. Društveni funkcionari prikazali su prisutnima odnose unutar same emigracije i iznijeli gladište društva, odnosno sadanjega odbora, na okružna pitanja u vezi s postojećim nesuglasnostima. Budući da organizacijom Saveza s obzirom na predstojeći kongres. Izredalo se više govorinika, među njima i neki koji stje u opoziciji prema sadanjem odboru društva, pa je na koncu donesena rezolucija u kojoj je glavni zahtjev da se sazove kongres emigracije u roku od mjesec dana, najkasnije do konca aprila.

TRADICIONALNA ISTARSKA ZABAVA U ZAGREBU

Hrvatsko prosvjetno i potporno društvo »Istree« u Zagrebu priredjuje svoju ovogodišnju, već tradicionalnu, zabavu u subotu 2. III. Zabava se održaje u prostorijama zgrade bivšeg Hrvatskoga skola (tj. kazališta). Pored ostalih točaka u programu se nalazi i izkaz Matka Laginje »Šilo za ognjilo«, u kojem će nastupiti diletanti omladinski sekretir. Uvazina je 5 dinara.

POZIV

Na glavnu godišnju skupštinu udruženja »Istree« — Trst—Gorica«, koja će se održati u nedjelju 3. mara t. g. u 10 sati prije podne u društvenim prostorijama.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsjednika, 2. Izvještaj tajnika, 3. Izvještaj blagajnika, 4. Izvještaj predstavništva omladinske sekcije, 5. Izvještaj nadzornog odbora, 6. Razrješnica stvorenom odboru, 7. Biranje nove uprave, 8. Eventualije.

U slučaju da u određeno vrijeme ne bude dovoljan broj prisutnih članova, skupština će se održati pola sata kasnije bez obzira na broj prisutnih članova.

S obzirom da je i prema društvenim pravilima (čl. V. tač. 5.) dužnost svakog člana da prisustvuje gl. god. skupštini i s obzirom da će se na istoj razviti interesantna diskusija, molimo članove da se tom pozivu odazovu. — Odbor.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA SOČE V CELJU

Celje — Občni zbor društva Soče v Celju se bo održal v smislu š 19 društvenih pravil dne 10. marca t. l. v salonu »Narednega doma« ob 15h u običajnu dnevnu redom. V slučaju nesklepanosti se bo vršil občni zbor pol ure kasnije, ki bo sklepal ob vsakem številu članov. Odbor.

ZAHVALA

Savezu emigrantskih društava kao i svim plemenitim darovateljima, koji su me u mojoj velikoj nesreći kad mi je sve izgorelo pripomogli, izrazujem ovlme molu duboku zahvalnost. — Ante Korenika, Suštarica p. Pitomača.

Osebnosti

25. februara je praznovao v Ljubljani 50 letnico življenja vipavski rojak in Krekov učence Maks Terčelj. Jubilant je znan in priznan strokovnjak v radrništvu ter se vedno čil in krepak opravlja posle trgovekoga poslovdje I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani. Slavljenice je soustanovitelj znanega Šinjmerjevega doma v Ljubljani. Se na mnoga leti! (***)

60 letnico življenja je praznovao v nedeljo v Ljubljani naš rojak Matija Weltliha u s e rodum iz Ornega vrha nad Idrijo. Slavljenice je zelo uednana osebnost v Mostah pri Ljubljani. Bil je dvakrat občinski odbornik v Mostah ter je bil za javne zaslugue odlikovan z zlato koljono. Nekaj časa je bil tudi predsednik porotnikov ljubljanskega okrožnega sodišča. V mladosti je nasledil očeta v lovski službi, kasneje pa je prešel k železnici in sedaj kot upokojenec še v polni moči uživa zasluženi pokoj na svojem domu v Mostah. Še mnogo leti! (***)

Našem u odličnemu rojaku in sodelavcu dr. Lavu Čermecju je Prirdoslovno društvo v Ljubljani poverilo načelstvo uredniškega odbora poljudnoznanstvenega mesečnika »Proteuss«. (***)

Na podlagi uredb e organizaciji prometnega ministarstva in prometne službe je prometni minister med drugim imenovao za člana tarlnega odbora Idrijskega rojaka Ivana Mohorčiča, glavnoga tajnika za TOI v Ljubljani. (***)

ING. VALENTIN VOČINA — NAČELNIK ČARINSKEGA ODDIELKA

S kr. ukazom je na predlog gradbenega ministra postavljen za načelnika carinskega ekonomskoga oddelka u gradbenem ministarstvu ing. Valentin Vočina, sedajni kabineti šef ministra. Novi načelnik u gradbenem ministarstvu ing. Vočina je bil rođen 8. februara 1891 v Zadlogu pri Idriji, kjer je koncal ljudsko in srednje šolo. Po končanju srednjoškolskih studija se je vpisao na srednjoškolsko šolo na Dunaju, ki jo je dovršil kljub temu, da je u svetojini vojni postal težki invalid. Takoj nato je stopil u službu u gradbenem ministarstvu ter je služboval u njem ves čas do imenovanja na sedajni novi in odgovorni položaj. Čestitamo!

DVE LETI POLIC. NADZORSTVA.

Reka, februara 1940. — (***) — V zadnji številki našega lista smo poročali, da je bil med drugimi aretiran Skok Jože, po domače Blažev, doma iz Topolca pri Trnovem. Pred dnevi je bil radi mladostnosti izpušćen iz zaporov in poslan domov s policijskim nadzorstvom za dobo dvoh let.

NAS PODLISTAK O ČAKAVSTINI

morali smo zbog preobila hitnog i aktuelnog materijala u ovom broju izostaciti, pa molimo čitatelja da nam to oprostite.

NAŠIM PRETPLATNICIMA!

Ovom broju lista priložili smo čekove uplatnice. Molimo sve one pretplatnike koji još nisu podmirili svoj dug iz lanske godine, ili koji nam nisu poslali na račun tekuće godine, da to sada učine.

Oni gospodu pretplatnike koji su to već učinili, molimo da si zadržite uplatnicu za drugi put i molimo ih ujedno, da nam oprostite što smo i njima priložili ček. Iz tehničkih razloga nije bilo drukčije moguće. — UPRAVA.

NAŠI POKOJNIKI

Prof. Emilijan Lilek

19. februara je v Celju umri v visoki starosti 88 let vnet kulturni delavec prof. Emilijan Lilek. Čeprav plemeniti pokojnik ni bil naš rojak, je dožnost, da se ga naš list spomni kot našega zagovornika pravice naše manjšine na Koroškem. Po maturi in opravljenih visokoloških studijih v Gradcu je služboval v več krajih med drugim tudi v Zadru od 1902. do 1909. na tedajni višji državni gimnaziji s srbo-hrvatskim uenim jezikom, ki ji je bil dve leti tudi ravnatelj.

Kot priznanemu šolniku u zgodovinarju je bila poverjena sestava več uenih knjig. Med njimi je sestavil tudi 4 zgodovinske učne knjige za srednji in novi vek za nižje in višje razrede srednjih šol v Istri. Zelo obsežno je bilo tudi njegovo znanstveno delo. V teku življenja je napisal celo vrsto znanstvenih spisov u slovenskem, nemškem in angleškem jeziku, posebno iz področja etnologije in zgodovine, iz katerih vese temeljito podkovan in borben duh za pravice slovenskih narodov, in slov. narodnih manjšin. Med njimi naj navedemo kot naš posebno aktualno delo ki ga je izdal v nemškem jeziku 1935 l. »A b o z b e p r o t i barbariskemu preganjanju Slovencev na Koroškem«, ki je kasneje našo tudi u angleščini. Klub koroških Slovencev ga je za njegove zaslugue u borbi u pravice naših bratov onkraj Kavavca imenovao za svojega časovnega člana.

Kakor je vse svoje življenje posvetil borbi za narodne pravice, tudi vzi u in prosveti tako je tudi se pravi na kraju svojega plodnoga življenja pokazal svoje plemenito srce. V sporazumu s svojo soprogo je namreče vse svoje premoženje zapustil Čisti Metodovi družbi in tako dal »leco kako je služiti narodu.

Spominj obelisk u plemenitima pokojnika se klanja tudi našu emigrantsko, hudo prizadet, s soprogo u krajanom naše iskrene sožalje! (***)

Ivan Velan

Dne 9. februara t. g. umro je na Velanovu bregu pokraj Pazina, a 10. II. pokopan na pazinskem groblju Ivan Velan. Pokojnik je ota Franca Velana, sela kuhinje Opšte državnega bolnišnice u Brijunima.

Neka je pokojniku laka istarska gruda. Obitelj g. Velan nose topla sauešća! (***)

Ivan Pipan

Gorica, februara. — Dne 18. februara je umri zlatomastnik Ivan Pipan, župnik v Gorici, ki je zadnja leta preživel u Portu. Po rodu je bil iz Skrbine na Krašu. Studiral je v Trstu in u Gorici kjer je koncal svoje bogoslovne studije in bil l. 1885. posvećen u mašnika. Najprej je služboval v Kastvu potem pa v svetoantonski župniji pri Kopru. Še prej pa je služboval v Štirni, v Voloskem in Lovrani. Pri Sv. Antonu nad Koprom pa je ostal dolgo vrsto let do svoje upokojitve po vojni. Naši ljudje s Kopršćine se ga še prav dobro spominjajo, saj je bil človek na mestu, ki je vedno čutil z njimi in jim pomagao kjer je je mogel in znal. Imel je veliko smisla za umno gospodarstvo in ga je tudi širil med našim narodom. Ves vnet je bil za zadrugarstvo in je videl v tem rešitev našega skromnega kmetovalca. Ustanovil je u ta namenu posojilnico.

Bil je borben narodni delavec in je mnogo storil za povzdigo narodne zavesti, za kar mu gre prava velika zasluga. Po dovršenem službovanju je stopil v pokoj. Nekaj let je preživel u rojstni vasi, kjer je bil tudi župni upravitelj, nakar se je preselil u sotočno Gorico. Pred kratkim je postal žrtev lažje prometne nesreće, ki ga je vrgla v posteljo iz katere ni več vstal. Na koncu je dobil še vedenico, ki mu je pretregala nit življenja.

Polopnal so ga na domačem pokopališču u Skrbini. Naj mu bo lahka kraška zemlja!

Mihael Brezigar

V Litiji je po dolgi mučni bolezni umri gosp. Mihael Brezigar, doma iz Pevme pri Gorici. Pogreb blažega pokojnika bo danes popoldne u Litiji. Sožalje!